

DELOVNA PROJEKCIJA PREBIVALSTVA SLOVENIJE¹

POVZETEK: Zaradi razlik med dejanskim razvojem prebivalstva Slovenije in zadnjimi uradnimi projekcijami Eurostata EUROPOP2010 se je pojavila potreba po lastnih projekcijah prebivalstva. Eurostat je namreč v leta 2011 objavljenih projekcijah za Slovenijo predpostavil zelo visok selitveni prirast, ki ga pa dejanska gibanja v letih 2010–2012 ne potrjujejo. Nasprotno, ob vztrajajoči gospodarski krizi je selitveni prirast nizek. Zato smo se na Uradu RS za makroekonomske analize in razvoj odločili, da pripravimo novo delovno različico projekcije prebivalstva do leta 2060.

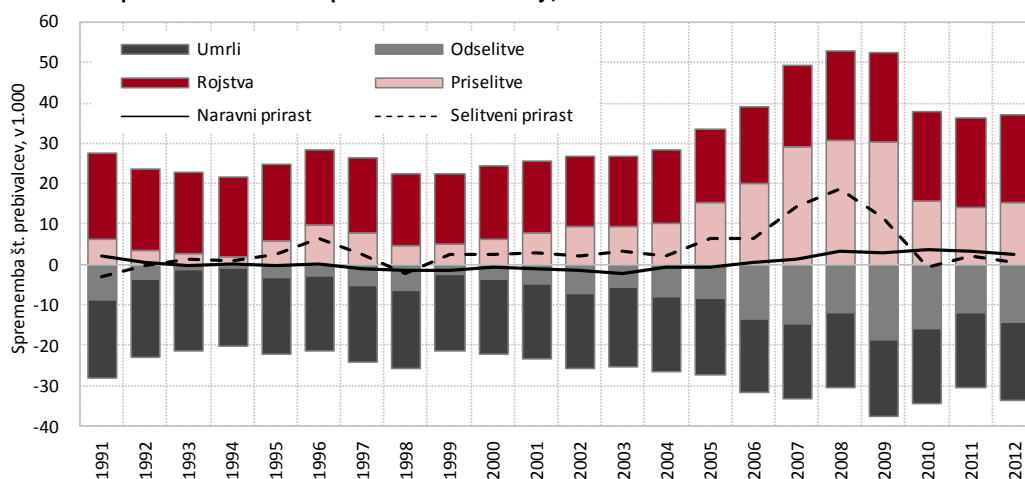
Projekcija predvideva, da se bo umrljivost (predvsem odraslih do 85. leta) še naprej zniževala, stopnja rodosti naj bi po osnovnem scenariju ostala približno na sedanji ravni, selitveni prirast pa bi se v desetih letih povečal ponovno na okrog 3 tisoč oseb letno. Po tej projekciji bi število prebivalcev naraščalo do leta 2021, takrat pa bi začelo najprej počasi, nato pa vedno hitreje upadati. Razlog naj bi bil predvsem v umiranju številčnejših generacij, rojenih v obdobju 1950–1980, ki jih ne bi nadomestila rojstva in selitveni prirast. Ob takih predpostavkah bi imela Slovenija leta 2060 po osnovnem scenariju okrog 240 tisoč prebivalcev manj kot leta 2013. Ne glede na različne kombinacije predpostavk projekcije pa ostaja osnovni problem nadaljnega razvoja slovenskega prebivalstva, tako kot drugod po Evropi, njegovo staranje.

I. Osnovne značilnosti nedavnega demografskega razvoja v Sloveniji

Na demografsko rast in starostno sestavo prebivalstva vplivajo tri osnovne komponente: rodost, umrljivost in selitve. Njihov razvoj je običajno dolgoročnejske narave, odvisen od kulturnih, tehnoloških, gospodarskih in političnih pogojev, ki določajo življenjske navade in možnosti prebivalstev posameznih držav. Zato nam poznavanje dejstev in analiza vzrokov preteklega razvoja teh treh osnovnih komponent demografske rasti omogočata tudi oblikovanje predpostavk o njihovem bodočem razvoju in s tem oceno ali projekcijo bodočega števila in starostne sestave prebivalstva.

Število prebivalcev Slovenije se povečuje, a le počasi. Prvič je število prebivalcev preseglo dva milijona sredi leta 2005, najbolj pa se je povečalo leta 2008 ob visokem selitvenem prirastu. Na začetku leta 2009 je bilo v Sloveniji za 1,1 % več prebivalcev kot leto prej. Osnovni vzrok povečevanja števila prebivalcev v obdobju 2005–2009 je bil visok selitveni prirast, povezan s pospešitvijo gospodarske rasti in vstopom Slovenije v EU, v zadnjih treh letih pa se je močno zmanjšal.

Slika 1: Komponente rasti števila prebivalcev v Sloveniji, 1991–2012

Vir: SURS.

Opomba: Od leta 2008 po novi definiciji prebivalstva in selivcev.

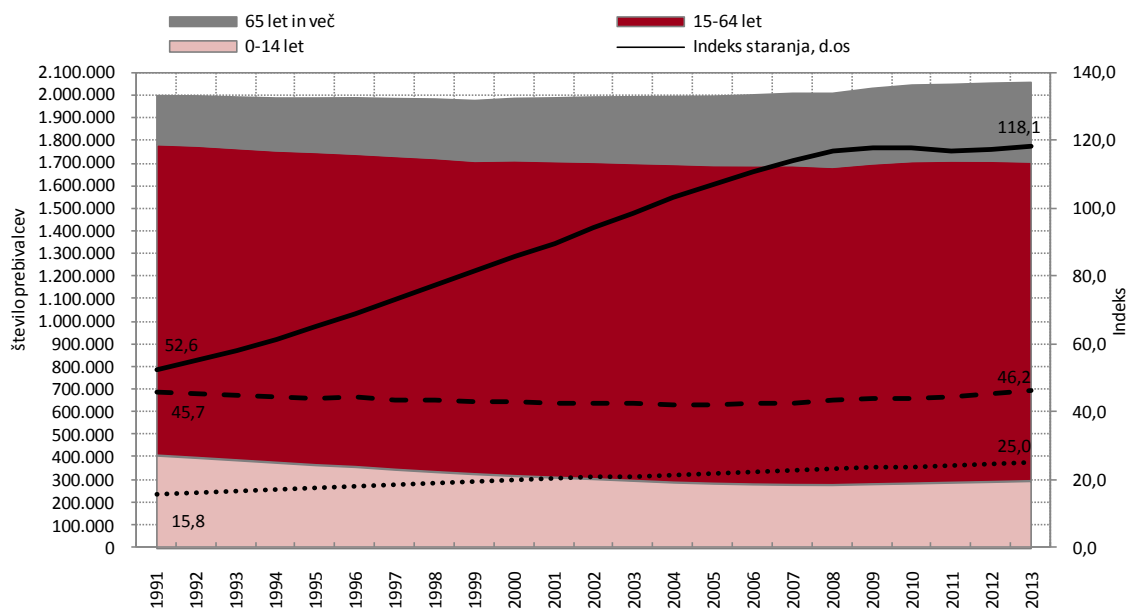
Leta 2006 se je po desetih letih število prebivalcev zopet začelo povečevati, tudi zaradi pozitivnega naravnega prirasta. Stopnja rodosti je od takrat višja od stopnje umrljivosti. Leta 2008 je število rojenih prvič po letu 1991 zopet preseglo 20 tisoč, od leta 2004 do leta 2010 pa se je tudi nenehno povečevalo. Leta 2011 in 2012 pa se je število

¹ Gl. tudi Kraigher, T. in Ferk, B.: Delovna projekcija prebivalstva Slovenije. Delovni zvezek UMAR 3/2013. Dostopno na http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2013/dz03-13.pdf.

rojnih nekoliko zmanjšalo. Leta 2012 smo na 1.000 prebivalcev beležili 10,7 rojenih (v letih 2010 in 2011 je to bilo več, kot je znašalo povprečje EU-27) in 9,4 umrlih (od leta 1984 stopnja umrljivosti ni preseгла povprečja EU).

Zaradi upadanja rojstev, zmanjševanja umrljivosti in s tem podaljševanja življenja se spreminja starostna sestava prebivalstva. Povečujeta se delež starega prebivalstva in koeficient odvisnosti starega prebivalstva. Pričakovano trajanje življenja, ki se v Sloveniji od leta 1994 neprekinjeno podaljšuje, je leta 2012 pri moških doseglo 77 let, pri ženskah pa 82,9 let, pri čemer se razlika med spoloma zmanjšuje. Podaljševanje življenjske dobe je privedlo tudi do sprememb v starostni strukturi prebivalstva. Na začetku leta 2013 je bilo v Sloveniji na 100 delovno sposobnih starih 20–64 let 26,9 prebivalcev v starosti nad 65 let (kar je 9,3 o. t. več kot leta 1991). Delež starega prebivalstva je znašal 17,1 %, tj. 6,3 o. t. več kot leta 1991. Starejših od 80 let je bilo že skoraj 93 tisoč ali še enkrat več kot leta 1991. Koeficient starostne odvisnosti starejših in delež starejših med prebivalstvom sta še vedno nižja kot v povprečju EU, vendar se razlika zmanjšuje. Po projekcijah prebivalstva EUROPOP2010 naj bi se do leta 2060 delež starejših od 65 let v skupnem prebivalstvu povečal na 31,6 % (EU-27: 29,5 %), koeficient starostne odvisnosti starejših (ob upoštevanju delovno sposobnega prebivalstva v starosti 20–64) pa na 63,4 (57,6 ob upoštevanju delovno sposobnega prebivalstva v starosti 15–64) (EU-27: 57,7 oz. 52,6) in bi tako oba preseгла povprečja EU. Vendar moramo biti pri uporabi projekcij previdni. Če namreč primerjamo dejansko gibanje prebivalstva od izhodiščnega leta projekcije (2010–2013) z ocenjenim v projekciji EUROPOP2010, vidimo, da je bila zaradi predpostavke visokih neto migracij predvsem precenjena ocena števila delovno sposobnega prebivalstva (20–64 let), ki ga je bilo na začetku leta 2013 za 1,8 % (23.761 ljudi) manj kot v projekciji. Zaradi tega in zaradi malenkost višjega števila starejšega prebivalstva je tudi koeficient starostne odvisnosti starejših na začetku leta 2013 višji kot v projekciji (za 0,5 o. t.). Tak demografski razvoj bo ob dejstvu, da imamo v Sloveniji tudi najnižjo stopnjo zaposlenosti starejših delavcev med državami EU, močno povečal pritisk na obremenitev dohodkov delovno aktivnega prebivalstva in države. Ta problem sicer presega vsebino tega prispevka, velja pa nanj opozoriti.

Slika 2: Starostna sestava prebivalstva Slovenije, 1991–2013

Vir: SURS, lastni preračuni.

II. Delovna projekcija prebivalstva slovenije do leta 2060

Proces staranja prebivalstva je predvsem posledica preteklih demografskih dogajanj. V Sloveniji bo izraziteje zaznaven v drugi polovici tega desetletja, je pa posledica treh dejstev:

- povečanega števila rojstev v petdesetih letih prejšnjega stoletja, ki se ni upočasnilo vse do konca sedemdesetih let;
- hitrega zmanjševanju števila rojstev po letu 1980, ki ne zadostuje za enostavno obnavljanje prebivalstva, zaradi česar je mladih v primerjavi s starejšimi vedno manj ter
- podaljševanja pričakovanega trajanja življenja kot posledica napredka medicine in izboljšanja življenjskih pogojev.

Vsaka smiselna projekcija prebivalstva mora ta dejstva upoštevati, lahko pa analizira tudi variante s kombinacijami predpostavk, v katerih bi se proces staranja lahko omilil. To bi se lahko zgodilo, če bi se celotna stopnja rodnosti povečala nad stopnjo, ki je potrebna za enostavno obnavljanje prebivalstva (2,07 otroka na žensko), če bi se bistveno povečal selitveni prirast, ali če bi se podaljševanje pričakovanega trajanja življenja ustavilo ali celo obrnilo smer.

V prihodnje lahko pričakujemo nadaljnje zniževanje umrljivosti in povečevanje pričakovanega trajanja življenja. Zaradi razvoja medicine in spremenjenega načina življenja lahko to pričakujemo pri obeh spolih in skoraj v vseh starostnih skupinah. Tako bi se do sredine prihodnjega desetletja pričakovano trajanje življenja lahko pri moških podaljšalo do okrog 79 in pri ženskah do okrog 85 let. Nadaljnje podaljševanje pričakovanega trajanja življenja bo, glede na izkušnje v drugih razvitejših državah, sicer verjetno, bo pa bolj kot do sedaj odvisno od takratne ekonomske situacije in spremenjenih življenjskih paradigem. V pogojih predvidenih zaostrenih ekonomskih razmer je namreč povsem verjeten tudi nasproten razvoj, ponoven porast umrljivosti in skrajševanje pričakovanega trajanja življenja.

Razvoj rodnosti v Sloveniji je še naprej precej negotov. Glede na ponovno povečanje števila rojstev v Sloveniji po letu 2003 (ki je lahko tudi rezultat odlaganja rojstev v preteklih letih) in glede na dogajanje v drugih državah EU lahko predvidevamo, da se bo celotna stopnja rodnosti stabilizirala na sedanji ravni okrog 1,5, morda bi lahko celo ponovno narasla do 1,8 otroka na žensko v rodni dobi (precej negotovo je tudi predvideti, ali bi se stopnja rodnosti lahko ponovno dvignila do ravni enostavne reprodukcije – 2,07 – ali celo čez, kar se zaradi težnje po naravnem ravnovesju, predvidenega pomanjkanja delovne sile ali večje rodnosti priseljencev sicer lahko zgodi). Enako verjetno pa je tudi, da bo rodnost ponovno padla na raven do največ 1,4 otroka na žensko v rodni dobi.

Predvidevamo, da bodo tudi v bodoče na obseg selitvenega prirasta vplivali predvsem ekonomski razlogi. Lahko predvidevamo, da bo Slovenija še naprej privlačila delovno silo iz manj razvitih, najprej predvsem južno- in vzhodnoevropskih, kasneje morda tudi iz bolj oddaljenih držav. Po drugi strani pa je slovenski trg delovne sile majhen in praviloma nezadostno strukturiran. Slovenska ponudba delovnih mest bo še naprej premajhna ali ne dovolj stimulativna za določene specifične domače poklicne profile, zato bo poleg priseljevanja tujih delavcev v Slovenijo vedno prisotno tudi zaposlovanje slovenskih državljanov na tujih trgih. Zato ostaja odprto vprašanje, kakšna bo bilanca med bodočimi priselitvami in odselitvami preko meja Slovenije. Zelo verjetno bo v naslednjih letih selitveni prirast ostal podobno nizek, kot je sedaj, za obdobje po letu 2020 pa po osnovni varianti predvidevamo postopno povečanje selitvenega prirasta. Hkrati ne moremo izključiti možnosti, da bo ostal nizek tudi naprej, in sicer bodisi zaradi demografskega izčrpanja regij, iz katerih bi prišli potencialni priseljenci, bodisi zaradi povečanega izseljevanja iz Slovenije (zaradi relativnih razlik v ekonomski razvitosti).

Izbira predpostavk za novo delovno projekcije prebivalstva

Vsaka projekcija temelji na izhodiščnih virih in vsebuje določene predpostavke. Pri projekciji izhajamo iz stanja po registru prebivalstva na dan 1. 1. 2013, popolnih tablic umrljivosti prebivalstva Slovenije 2007² in spolno-starostne distribucije selitvenega prirasta za obdobje 1993–2011. Pri razvoju umrljivosti izhajamo iz povprečne dinamike zniževanja umrljivosti glede na tablice umrljivosti v obdobju 2001–2007. Zniževanje umrljivosti bi se nadaljevalo po različnih kombinacijah, pri čemer smo upoštevali različne koeficiente letne dinamike stopenj umrljivosti za večje starostne skupine za vsak spol posebej. Glede rodnosti smo predpostavili premik najvišje starostno specifične stopnje rodnosti v 32. leto po vzoru Nizozemske ter izbrali tri delovne variante projekcije stopnje celotne rodnosti. Analizirali smo več variant predpostavk in scenarijev projekcije. Od teh podrobneje predstavljamo t. i. osnovni (referenčni) scenarij, na kratko pa opišemo še osnovne predpostavke za t. i. nizki in visoki scenarij.

Predvidevamo, da se bo umrljivost še naprej zniževala, pričakovano trajanje življenja pa podaljševalo. V prihodnje lahko pričakujemo nadaljnje zniževanje stopenj umrljivosti pri obeh spolih, zlasti v starosti med 30. in 80. letom, pri moških tudi med 15. in 29. letom. Posledica zniževanja stopenj umrljivosti bi bilo podaljševanje pričakovanega trajanja življenja in povečevanje obsega prebivalstva, starejšega od 65 let. Predpostavimo lahko, da obstajajo določene meje, do katerih se umrljivost v posameznih spolno-starostnih skupinah še lahko zniža. Ugotavljanje teh mej bi zahtevalo natančnejšo analizo vzrokov smrti v posameznih spolno-starostnih skupinah, kar pa presega okvire tega prispevka. Zato si na podlagi dosedanjih tendenc zniževanja umrljivosti³ tako pri nas in drugod v Evropi, v nadaljevanju

² Zadnje popolne tablice umrljivosti, ki jih je pripravil SURS. Tablice sicer pripravlja tudi Eurostat, vendar po nekoliko drugačni metodologiji.

³ Zaradi večje osveščenosti o zdravem življenju, manj tvegane življenjskega sloga, opuščanja slabih navad (alkohol, kajenje), manj srčno-žilnih bolezni pri moških, večjih izdatkov za zdravstvo ipd.

pomagamo z arbitrarno postavljenimi faktorji, za katere predpostavljamo, da bi lahko stopnje umrljivosti še zmanjšali. Določili smo povprečne najnižje stopnje umrljivosti v nekaterih značilnih širših spolno-starostnih skupinah, če bi se izravnane verjetnosti smrti iz tablic umrljivosti za leto 2007 zmanjšale za petino, tretjino, polovico ali za dve tretjini⁴ ter izračunali, kako bi takšno zmanjšanje vplivalo na povečanje pričakovanega trajanja življenja. Razumljivo je, da na podaljševanje pričakovanega trajanja življenja najbolj vpliva zmanjševanje visokih stopenj umrljivosti, predvsem tistih v starosti 65 let in več. Pri moških bo pomembno tudi zmanjševanje umrljivosti v starosti 30–64 let, vpliv zniževanja umrljivosti do 30. leta starosti na podaljševanje pričakovanega trajanja življenja relativno majhen.

V prihodnje lahko pričakujemo nadaljnji manjši premik najvišje frekvence rodnosti v višjo starost. Ta je bila leta 2011 v 29. letu (pri starostno-specifični stopnji rodnosti 129,6). Pričakujemo pa (npr. po zgledu Nizozemske in Švice), da se bo premaknila proti 32. letu, krivulja starostno-specifičnih stopenj rodnosti pa proti desni. To pomeni, da bi se zaradi odlaganja rojstev starostno-specifične stopnje rodnosti do 29. leta starosti še nekoliko znižale, od 32. leta starosti naprej pa povečale. Predvideli smo štiri vrednosti za stopnjo celotne rodnosti, ki bi jo dosegli v po letu 2015 in sicer 1,33, 1,52, 1,72 in 1,91. Tehnično in vsebinsko pomenijo: da bi pri najnižji stopnji celotne rodnosti prihajalo še naprej do odlaganja rodnosti v višjo starost ob hkratnem zmanjšanju rojstev višjega reda; stopnja 1,52 bi pomenila približno sedanjo raven, vendar pri večji zgostitvi rojstev v starosti po 32. letu; pri stopnjah 1,72 in 1,91 pa bi prišlo predvsem do več rojstev višjega reda (pri čemer pri stopnji 1,91 ne bi šlo več za zmanjševanje rodnosti v starostnih skupinah do 27. leta). Možno je sicer, da se bo rodnost zaradi neugodnih vplivov ponovno znižala na manj kot 1,4 otroka na žensko v rodni dobi, vendar pa je ob ugodnejših okoliščinah in usklajenih ukrepih družinske politike možen tudi drugačen razvoj rodnosti. Starostno specifične stopnje verjetno ne bodo ostale nespremenjene. Povečevanje rodnosti žensk v starosti 30–39 let se bo pri normalnih gospodarskih razmerah zelo verjetno dogajalo samo od sebe. Za večjo rodnost bi morali, sploh ob sedanjih gospodarskih razmerah, poleg že uveljavljenih inštrumentov družinske politike (porodniški dopust, sistem starševskih nadomestil in družinski prejemki ter urejeno varstvo predšolskih otrok), sprejeti predvsem ustrežnejše ukrepe na področju stanovanjske politike in politike zaposlovanja žensk, ki bi lahko upočasnile ali celo zmanjšale tendenco naraščanja števila žensk brez otrok in hkrati povečale zanimanje družin za večje število otrok.

Analizirali smo tudi več variant selitvenega prirasta. Osnovna varianta predvideva selitveni prirast v povprečju nekaj nad 3 tisoč prebivalcev letno. Priseljevali in odseljevali se bodo še naprej predvsem delovno sposobni prebivalci. Predvidevamo, da naj bi se v roku desetih let ekonomske razmere v Sloveniji izboljšale in da bo kljub sedanjim slabim pogojem za zaposlovanje pritisk priseljencev iz tujine, predvsem iz ekonomsko manj razvitih držav, ki bodo iskali delo v Sloveniji, še naprej večji od odseljevanja domačih prebivalcev v tujino. Zato še naprej predvidevamo pozitivne selitvene priraste, vendar v različnih višinah, odvisno od bodočih ekonomskih razmer, pri čemer izhajamo iz povprečja v obdobju 1993–2011. To povprečje zajema dve ločeni obdobji z različnim selitvenim obnašanjem: pred vstopom v EU (1993–2003) in po vstopu v EU (2004–2011) ter tudi precejšnja nihanja, ki so bila zlasti v letih 2007–2009 po našem mnenju tudi izjemna. Zato predvidevamo, da bi bil selitveni prirast v bodoče v povprečju po osnovni varianti nekoliko nižji, to je v višini 75 % tega povprečja (kar je nekaj več kot 3 tisoč oseb letno ali 1,67 na 1.000 prebivalcev⁵), ki bi ga ponovno dosegli v desetih letih. Po nizki varianti kot posledici slabših ekonomskih razmer bi bil selitveni prirast na ravni polovice (tj. povprečno letno nekaj manj kot 2 tisoč), po visoki, ki naj bi bila posledica ponovnega daljšega obdobja ekonomske rasti, pa na ravni 1,5-kratnika povprečja 1993–2011 (tj. povprečno letno okrog 7 tisoč). Delež tujcev v prebivalstvu Slovenije bi se tako po osnovni varianti projekcije ob koncu obdobja leta 2060 povečal na okrog 20 %, po višji na okrog 25 %, po nižji varianti pa na okrog 18 %. Leta 2012 je delež tujcev znašal 14,4 %. Povečanje deleža tujcev sicer lahko poraja problem priseljenega prebivalstva kot politični element, kar pa presega področje tega prispevka.

Izbira treh scenarijev in predstavitev rezultatov projekcije

Analizirali smo več variant projekcije prebivalstva – osnovni (referenčni) scenarij ter nižjo in višjo varianto te projekcije. Pri osnovnem scenariju predpostavljamo, da bo rodnost ostala na ravni nekaj čez 1,5 na žensko v rodni dobi, umrljivost bi se zmanjševala po varianti visokega zmanjšanja umrljivosti, da ne bi podcenili bodočega obsega starega prebivalstva (pričakovano trajanje življenja bi težilo torej k ciljnim vrednostima 84,05 leta za moške oz. 88,99 leta za ženske), selitveni prirast pa bi se v naslednjih desetih letih ponovno povečal na raven 75 % povprečja iz obdobja 1993–2011 (to je okrog 3 tisoč ali 1,67 na 1.000 prebivalcev). Namen nizkega scenarija je predvsem pokazati vpliv nadaljevanja slabih ekonomskih razmer, ki ne bi več spodbujale niti sedanje ravni rodnosti (predpostavljena je ciljna vrednost 1,33), vpliv nizkega zmanjšanja umrljivosti (rast pričakovanega trajanja življenja bi se ustavila pri 78,95 let za

⁴ Tablice za posamezne starosti smo za namene prikaza starostnih skupin pri projekcijah povprečili.

⁵ To je podobno kot pri projekciji EUROPOP2008.

moške oz. 85,14 let za ženske) in vpliv relativno nizkega selitvenega prirasta na ravni polovice povprečja iz obdobja 1993–2011. Namen visokega scenarija pa je prikazati vpliv, ki bi ga lahko imela višja rodnost in višji selitveni prirast na proces staranja prebivalstva. Očitno je, da bi ga lahko le nekoliko omilila. V tem scenariju je upoštevano visoko zmanjšanje umrljivosti, rodnost bi se povečala do ravni 1,72, selitveni prirast pa do ravni treh polovic povprečja iz obdobja 1993–2011 (tj. na okrog 7 tisoč ali 3,35 na 1.000 prebivalcev).

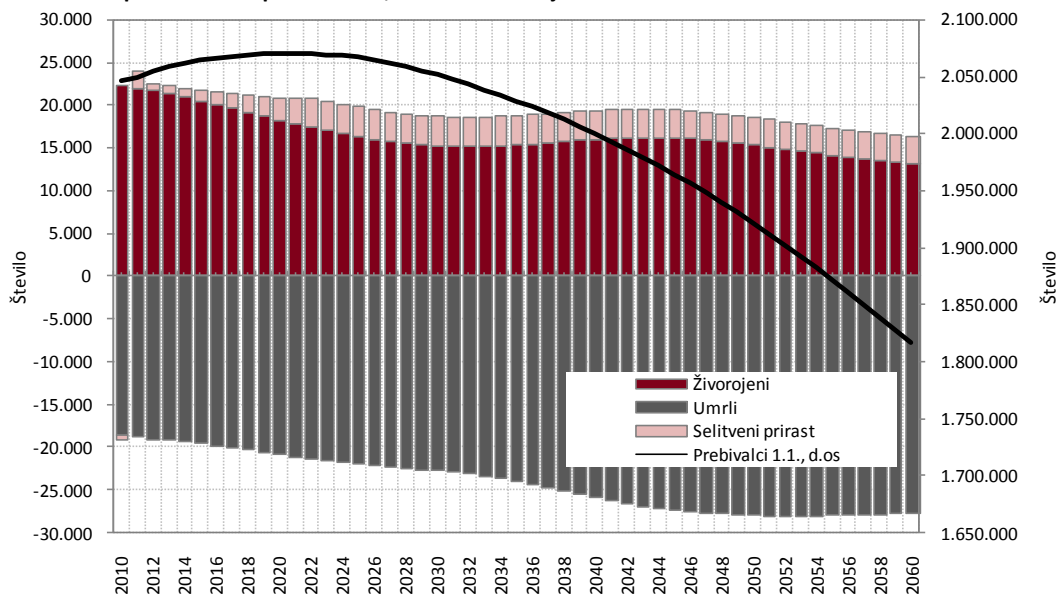
Tabela 1: Primerjava predpostavk in rezultatov različnih scenarijev nove projekcije prebivalstva Slovenije

	2010	2015	2020	2030	2040	2050	2060	Razlika 2060-2010
OSNOVNI SCENARIJ								
PREDPOSTAVKE								
Pričakovano trajanje življenja - moški	76,30	77,63	78,78	80,66	82,02	82,70	83,31	7,0
Pričakovano trajanje življenja - ženske	82,70	83,61	84,40	85,78	86,80	87,49	88,11	5,4
Celotna stopnja rodnosti	1,57	1,53	1,52	1,52	1,52	1,52	1,52	0,0
Selitveni prirast	-521	1.242	2.571	3.440	3.358	3.232	3.060	3.581
REZULTATI								
Število prebivalcev 1.1.. (v tisoč)	2047,0	2064,6	2070,6	2052,0	2.000,3	1922,2	1817,1	-229,9
Starostna sestava (v %)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-
0–19 let	19,2	19,3	19,5	18,5	16,4	16,7	17,1	-2,1
20–64 let	64,3	62,8	60,0	56,1	54,4	50,8	49,9	-14,3
65 let in več	16,5	17,9	20,6	25,4	29,2	32,5	33,0	16,5
80 let in več	5,6	7,2	8,5	10,8	16,4	20,9	24,1	18,5
Indeks rasti, leto 2010=100								
Število prebivalcev, skupaj, indeks rasti 2010=100	100,0	100,9	101,2	100,2	97,7	93,9	88,8	-11,2
0–19 let	100,0	101,4	102,6	96,4	83,4	81,8	78,9	-21,1
20–64 let	100,0	98,5	94,4	87,6	82,8	74,2	69,0	-31,0
65 let in več	100,0	109,3	125,9	154,1	172,5	184,6	177,3	77,3
80 let in več	100,0	124,5	142,0	170,8	241,4	274,7	298,2	198,2
NIZKI SCENARIJ								
PREDPOSTAVKE								
Pričakovano trajanje življenja - moški	76,30	77,52	78,26	78,60	78,60	78,61	78,61	2,3
Pričakovano trajanje življenja - ženske	82,70	83,58	84,31	85,04	85,13	85,14	85,14	2,4
Celotna stopnja rodnosti	1,57	1,46	1,40	1,35	1,34	1,34	1,33	-0,2
Selitveni prirast	-521	1.100	1.859	2.247	2.130	1.970	1.781	2301,7
REZULTATI								
Število prebivalcev 1.1. (v tisoč)	2047,0	2063,1	2061,0	2006,0	1.896,2	1749,7	1578,5	-468,5
Starostna sestava (v %)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-
0–19 let	19,2	19,2	19,2	17,6	15,2	15,5	15,8	-3,4
20–64 let	64,3	62,8	60,1	56,6	55,3	52,0	51,6	-12,7
65 let in več	16,5	17,9	20,7	25,8	29,5	32,5	32,7	16,2
80 let in več	5,6	7,2	8,5	10,9	16,3	19,9	21,9	16,3
Indeks rasti, leto 2010=100								
Število prebivalcev, skupaj, indeks rasti 2010=100	100,0	100,8	100,7	98,0	92,6	85,5	77,1	-22,9
0–19 let	100,0	101,0	100,7	89,8	73,1	69,0	63,3	-36,7
20–64 let	100,0	98,5	94,2	86,3	79,8	69,2	61,9	-38,1
65 let in več	100,0	109,3	125,9	152,9	165,3	168,2	152,5	52,5
80 let in več	100,0	124,5	142,0	169,9	229,8	242,5	241,4	141,4
VISOKI SCENARIJ								
PREDPOSTAVKE								
Pričakovano trajanje življenja - moški	76,30	77,63	78,78	80,66	82,02	82,70	83,31	7,0
Pričakovano trajanje življenja - ženske	82,70	83,61	84,40	85,78	86,80	87,49	88,11	5,4
Celotna stopnja rodnosti	1,57	1,59	1,63	1,68	1,70	1,71	1,71	0,1
Selitveni prirast	-521	1.530	4.477	7.068	7.113	7.105	7.036	7557,4
REZULTATI								
Število prebivalcev 1.1. (v tisoč)	2047,0	2066,0	2081,4	2113,8	2.125,6	2121,7	2099,4	52,5
Starostna sestava (v %)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
0–19 let	19,2	19,2	19,2	17,6	15,2	15,5	15,8	-3,4
20–64 let	64,3	62,8	60,1	56,6	55,3	52,0	51,6	-12,7
65 let in več	16,5	17,9	20,7	25,8	29,5	32,5	32,7	16,2
80 let in več	5,6	7,2	8,5	10,9	16,3	19,9	21,9	16,3
Indeks rasti, leto 2010=100								
Število prebivalcev, skupaj, indeks rasti 2010=100	100,0	100,9	101,7	103,3	97,3	103,6	102,6	2,6
0–19 let	100,0	101,7	104,5	104,5	88,0	100,7	102,9	2,9
20–64 let	100,0	98,6	94,6	89,8	173,0	83,2	81,8	-18,2
65 let in več	100,0	109,3	125,9	154,1	241,4	186,6	182,8	82,8
80 let in več	100,0	124,5	142,0	170,8	97,3	275,1	301,1	201,1

Vir: SURS, lastni izračuni.

Število prebivalcev Slovenije se bo zmanjšalo. Na sliki 3 predstavljamo gibanje komponent prebivalstva Slovenije (povprečno letno) in število prebivalcev po stanju 1. 1. po osnovnem scenariju projekcije. Vidimo, da se bo po letu 2020 število prebivalcev konstantno zmanjševalo. Število umrlih bo višje, ker bodo umirale številčnejše (t. i. baby-boom) generacije, ki jih ne bodo nadomestili rojeni (število žensk v rodni dobi bo skozi vso obdobje upadalo). Število rojstev, ki je od leta 2006 presegalo število umrlih, bo od leta 2017 naprej nižje od števila umrlih, selitveni prirast pa ne bo mogel več nadomestiti povečane umrljivosti, zato bo prebivalcev vse manj. Leta 2060 naj bi bilo prebivalcev Slovenije za dobrih 240 tisoč manj kot leta 2013, 400 tisoč naj bi bilo manj delovno sposobnih v starosti 20–64 let, skoraj 250 tisoč pa več starih nad 65 let.

Slika 3: Komponente rasti prebivalstva, osnovni scenarij

Vir: SURS, lastni izračuni.

Ob opisanih variantah kombinacij predpostavk glede umrljivosti, rodnosti in selitev se proces staranja prebivalstva v Sloveniji ne bi bistveno omilil. Slovenija bi po osnovni projekciji leta 2060 imela 11,2 % prebivalcev manj kot leta 2010. Bistveno več bo starejših prebivalcev (po referenčnem scenariju za 77,3 %), kar bo zahtevalo večje sistemske prilagoditve na področju pokojnin, zdravstva, dolgotrajne oskrbe in trga dela. Tudi če se v primerjavi z letom 2010 pričakovano trajanje življenja ne bi bistveno spremenilo (nižja varianta), bi se število starejših od 65 let prav tako zelo povečalo (za 52,5 %). Če bi hoteli ohraniti sedanje razmerje med delovno sposobnim (20–64 let) in starim (65 let in več) prebivalstvom, bi se moral tudi obseg delovno sposobnega prebivalstva povečevati v enakem razmerju kot se bo povečalo staro prebivalstvo, dejansko pa se bo število delovno sposobnih tudi po visokem (optimističnem) scenariju (več priseljenih in več delovno sposobnih) zmanjšalo za 18,2 %, po osnovnem pa za 31,0 %.

III. Primerjava predpostavk in rezultatov osnovnega scenarija projekcije prebivalstva Slovenije z veljavno projekcijo EUROPOP2010 ter prejšnjo projekcijo UMAR (2005) in EUROPOP2008

Zadnja Eurostatova projekcija EUROPOP2010, ki velja tudi za uradno projekcijo prebivalstva Slovenije, je močno odstopala od dejanskega razvoja že v prvem letu projekcije. Projekcija je izhajala iz stanja prebivalstva na dan 1. 1. 2010, vendar so se že v tem letu, ki je sovpadalo tudi s poglobljanjem krize, v primerjavi z dejanskim stanjem pokazale pomembne razlike, še posebej pri selitvenem prirastu. Na splošno je projekcija EUROPOP2010 za Slovenijo predvidela zelo visok selitveni prirast, saj je izhajala iz povprečja v obdobju 2005–2008, ki je bilo izjemno. Leta 2010 je bil dejanski selitveni prirast negativen (odselilo se je več ljudi kot priselilo), medtem ko je EUROPOP2010 predvidel skoraj 11 tisoč več priseljenih kot odseljenih. Manjše razlike so se pokazale tudi pri pričakovanem trajanju življenja in celotni stopnji rodnosti, ki sta bila dejansko višja kot ocenjena. Ker je izhodišče sedaj nekoliko višje, nova osnovna projekcija UMAR predvideva tudi nekoliko višje pričakovano trajanje življenja, vendar nekoliko nižjo celotno stopnjo rodnosti. Zaradi manjšega selitvenega prirasta in nekoliko nižje rodnosti naša projekcija predvideva, da bo leta 2060 dobrih 240 tisoč prebivalcev manj kot po projekciji EUROPOP2010. Manj naj bi bilo tako otrok kot tudi starega in delovno sposobnega prebivalstva. Ker pa je pri delovno sposobnem razlika med projekcijama večja kot pri starem prebivalstvu, je po naši projekciji višji tudi koeficient starostne odvisnosti.

Tabela 2: Primerjava predpostavk in rezultatov osnovne projekcije prebivalstva Slovenije s projekcijo UMAR 2005 in EUROPOP2010 in EUROPOP2008

	2010	2020	2030	2040	2050	2060
PREDPOSTAVKE PROJEKCIJ						
Pričakovano trajanje življenja						
Moški						
EUROPOP 2008	75,10	77,05	78,89	80,61	82,22	83,71
EUROPOP 2010	*75,80	77,70	79,40	81,00	82,50	84,00
UMAR 2005	73,90	75,70	77,30	78,70	79,50	-
UMAR 2013	*76,30	78,78	80,66	82,02	82,70	83,31
Ženske						
EUROPOP 2008	82,21	83,70	85,10	86,41	87,65	88,80
EUROPOP 2010	*82,30	83,70	85,10	86,40	87,60	88,80
UMAR 2005	81,90	83,6	84,9	85,7	85,7	-
UMAR 2013	*82,70	84,40	85,78	86,80	87,49	88,11
Celotna stopnja rodnosti						
EUROPOP 2008	1,33	1,37	1,40	1,44	1,48	1,52
EUROPOP 2010	1,54	1,56	1,58	1,6	1,63	1,65
UMAR 2005	1,30	1,50	1,55	1,58	1,58	-
UMAR 2013	1,57	1,52	1,52	1,52	1,52	1,52
Selitveni prirast						
EUROPOP 2008	5.177	4.435	3.436	3.313	3.043	2.254
EUROPOP 2010	10.952	6.316	5.654	5.570	5.018	3.817
UMAR 2005	1.728	755	2.506	2.503	2.453	-
UMAR 2013	-521	2.571	3.440	3.358	3.232	3.060
REZULTATI PROJEKCIJ						
Skupno število prebivalcev						
EUROPOP 2008	2.034,2	2.058,0	2.022,9	1.957,9	1.878,0	1.778,6
EUROPOP 2010	2.047,0	2.142,2	2.154,6	2.141,1	2.115,0	2.058,0
UMAR 2005	2.006,4	2.018,9	1.994,6	1.941,2	1.862,1	-
UMAR 2013	2.047,0	2.070,6	2.052,0	2.000,3	1.922,2	1.817,1
Število prebivalcev 0-19 let						
EUROPOP 2008	388,4	385,00	360,4	324,4	320,1	311,3
EUROPOP 2010	393,0	419,0	409,8	376,51	386,9	384,1
UMAR 2005	378,6	377,0	368,2	338,2	331,5	-
UMAR 2013	393,0	403,2	379,0	327,7	321,4	309,9
Število prebivalcev 20-64 let						
EUROPOP 2008	1307,6	1.253,0	1151,0	1064,2	947,438	872,6
EUROPOP 2010	1315,7	1.299,0	1224,3	1175,8	1081,4	1024,6
UMAR 2005	1297,0	1.231,0	1134,7	1063,1	964,5	-
UMAR 2013	1.315,7	1.241,5	1.151,9	1.089,0	976,5	907,6
Število prebivalcev 65+ let						
EUROPOP 2008	338,2	420,2	511,5	569,4	610,4	594,7
EUROPOP 2010	338,3	423,8	520,4	588,7	646,7	649,3
UMAR 2005	330,8	410,8	491,6	539,8	566,1	-
UMAR 2013	338,3	425,9	521,1	583,7	624,3	599,6
Število prebivalcev 80+ let						
EUROPOP 2008	79,6	111,3	135,1	193,3	224,6	246,4
EUROPOP 2010	80,2	111,1	136,2	196,2	231,5	261,1
UMAR 2005	80,9	104,9	126,3	174,0	190,6	-
UMAR 2013	80,2	113,8	136,9	193,5	220,2	239,0
Indeks odvisnosti starih prebivalcev						
EUROPOP 2008	25,9	33,5	44,4	53,5	64,4	68,2
EUROPOP 2010	25,7	32,6	42,5	50,1	59,8	63,4
UMAR 2005	25,5	33,4	43,3	50,8	58,7	-
UMAR 2013	25,7	34,3	45,2	53,6	63,9	66,1

Vir: Eurostat, lastni izračuni.

Opomba: Za leto 2010 gre pri projekciji EUROPOP 2010 in UMAR 2013 za dejanski podatek. Projekcija UMAR2005 zajema stanje na dan 30.6. * – Zaradi različne metodologije, se podatek o pričakovanem trajanju življenja objavljen v Eurostat in SURS (prejšnja tabela ter podatek UMAR2013) za leto 2010 nekoliko razlikuje.

IV. SKLEP

V zadnjih dvajsetih letih je bilo izdelanih že več projekcij prebivalstva Slovenije. Ne glede na različne predpostavke vseh teh projekcij pa gre, tako kot drugod po Evropi, tudi pri projekcijah slovenskega prebivalstva v osnovi za isto zgodbo: staranje prebivalstva, tj. povečevanje števila in deleža prebivalstva v starosti nad 65 let, še posebej pa tudi prebivalstva v starosti nad 80 let, ob hkratnem upadanju števila otrok ter slabšanju razmerja med aktivnim in vzdrževanim prebivalstvom. Po bolj pesimističnih ali tudi srednje verjetnih predpostavkah bo tam okrog leta 2025 ali že prej prišlo do pospešenega upadanja skupnega števila prebivalstva. Upadalo bo tudi število delovno sposobnega in delovno aktivnega prebivalstva, razen v primeru, če bi selitveni prirast v povprečju presegal številko 13.500 letno, kar pa je vprašljivo tako z vidika od kod in zakaj bi ti priseljeni prišli v Slovenijo, kot z vidika vpliva na bistveno spremembo nacionalne sestave prebivalstva Slovenije. Takšen selitveni prirast bi sicer lahko povečal tudi število rojstev in skupno število prebivalstva, ne bi pa mogel preprečiti, da se ne bi še naprej slabšalo razmerje med delovno sposobnim in starim prebivalstvom oz. med delovno aktivnim prebivalstvom in številom upokojencev. Možnosti za povečano število rojstev v Sloveniji so omejene. Zaradi zmanjševanja števila rojstev v obdobju 1980–2003 se bo število žensk v rodni dobi v prihodnje še naprej zmanjševalo, zato bo število rojstev tudi v primeru povečane celotne stopnje rodnosti (kar je glede na sedanje hitro povečevanje rodnosti žensk, starejših od 27 let realna predpostavka) imelo tendenco zniževanja, razen v primeru visokega ali zelo visokega selitvenega prirasta in hkrati visokega povečanja rodnosti. S tem se pojavlja vprašanje načina in obsega reševanja težav, ki jih to prinese, za primeren načrt politik v zvezi s soočanjem s staranjem pa so pomembne dobre podatkovne podlage. Ker je staranje dolgoročni proces, je pomembno imeti ustrezne prebivalstvene projekcije.

Predvidene demografske spremembe zahtevajo sistematične ukrepe na področju prebivalstvene in zaposlitvene politike ter politike javnih financ. Z ukrepi družinske in zaposlitvene politike bi bilo treba spodbujati družine, da bi se lahko odločale za večje število otrok in odstranjevati ovire, ki jim to sedaj preprečujejo. Ob naraščajoči brezposelnosti mladih bi bilo treba poskrbeti tudi za ustrezna delovna mesta za tiste, ki si ne želijo odditi v tujino, saj se vse več mladih odloči, da bo poskalo delo zunaj Slovenije. Z ukrepi migracijske politike bi bilo treba regulirati imigracijske in emigracijske tokove glede na bodoče potrebe trga dela ter poskrbeti za ustrezno socialno integracijo imigrantov. Povečati bo treba produktivnost dela in konkurenčnost gospodarstva ter povečati stopnjo delovne aktivnosti, še posebej v starosti, ko bodo posamezniki sicer že dosegli prve starostne pogoje za upokojitev. To bi ugodno vplivalo tako na financiranje izdatkov za pokojnine kot tudi na predvidene razmere na trgu dela. Z usklajevanjem stroškov za socialno zaščito z javnofinančnimi možnostmi ter s povečanim deležem zasebnih zavarovalnih shem pa bo treba omogočiti dolgoročno vzdržnost javnofinančnih izdatkov za pokojnine, zdravstvo in dolgotrajno oskrbo. Vse te ukrepe poleg SRS priporoča tudi Evropska komisija v svojem sporočilu o demografski prihodnosti Evrope⁶.

---

⁶ Komisija Evropskih skupnosti. (12. 10. 2006). Sporočilo komisije. Demografska prihodnost Evrope, kako spremeniti izziv v priložnost. (COM(2006)571final). Pridobljeno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0571:FIN:SL:PDF>.